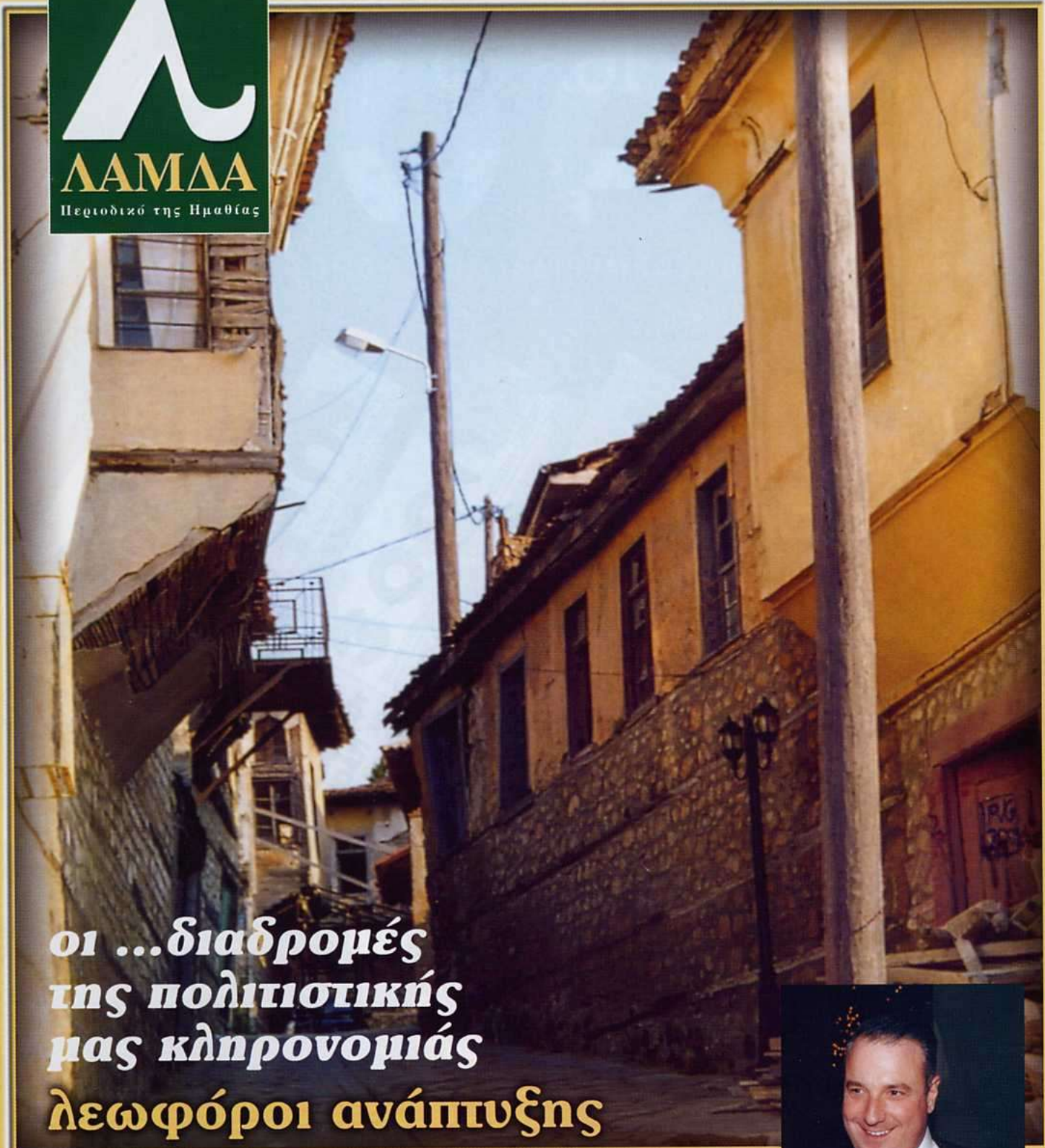

ΛΑΜΔΑ

Περιοδικό της Ημαθίας

**οι ...διαδρομές
της πολιτιστικής
μας κληρονομιάς
λεωφόροι ανάπτυξης**

**ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ
ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΗΜΑΘΙΑΣ**
το μετέωρο
βήμα

Η περίοδος
των μεγάλων
ευκαιριών
για το νομό μας

**Σάκης
Κεχαγιόγλου**

συνέντευξη

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ορτά τζαμί

μας καλεί...

Η συμβολή της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Βέροιας στην τοπική ανάπτυξη

Τις επιστημονικές τους απόψεις καταθέτουν οι αρχιτέκτονες **Πάτρα Θεολογίδου** και **Τέλης Σιδηρόπουλος**, για την συμβολή της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Βέροιας στον τοπική ανάπτυξη.

Σε μια περίοδο κρίσης, όπου αναζητούνται διάφοροι τρόποι οικονομικής ανάκαμψης στην περιοχή μας, η πολιτιστική μας κληρονομιά έχει μέσα της τη δυναμική, ώστε με κατάλληλους χειρισμούς και διαχείριση να αποτελέσει βασικό μοχλό και κινητήρια δύναμη για την πολλαπλή ανάπτυξη της πόλης. Αυτό φαίνεται να το έχουν αντιληφθεί και αξιοποιήσει εδώ και χρόνια πολλές πόλεις της Ευρώπης, των οποίων η πρόοδος στηρίζεται αποκλειστικά στον πολιτιστικό τους πλούτο και στη σωστή ανάδειξή του.

Η Βέροια, ενώ το υποψιάζεται, δείχνει αμήχανη να το επιχειρήσει, ίσως γιατί δεν έχει ακόμη κατανοήσει η τοπική κοινωνία τον θησαυρό που της προσφέρει αυτή η πόλη και την αξία που της κληροδότησαν οι πρόγονοί της.

Στο κείμενο που ακολουθεί οι δύο αρχιτέκτονες, καταγράφουν "διαδρομές" και σκέψεις πάνω στις προϋποθέσεις και τις ενέργειες που θα πρέπει να γίνουν, ώστε βήμα - βήμα και σε γρήγορους χρόνους, να αρχίσουν να φαίνονται τα πρώτα αποτελέσματα με την πρόθεση -πάντα- της πολιτικής βούλησης των τοπικών αρχών παράλληλα με την κοινωνική συναίνεση.

Οι υλικές μαρτυρίες του πολιτισμού και της μακραίωνης ιστορίας της Βέροιας είναι πολλές.

Αρχαιολογικά ευρήματα από τους κλασικούς έως και τους παλαιό-χριστιανικούς χρόνους διασώζονται πολύ περισσότερα από εκείνα που μπορεί να διακρίνει κανείς σε ανοιχτές ανασκαφές και στην οχύρωση της πόλης, όπως σε ακάλυπτους χώρους και σε υπόγεια πολυκατοικιών.

Είναι γνωστός ο αξιόλογος αριθμός βυζαντινών και μεταβυζαντινών ναών, πολλοί από τους οποίους διασώζουν σημαντικές τοιχογραφίες. Μικρών διαστάσεων οι περισσότεροι, ακολουθούν ως προς τη μορφή και την κατασκευή τους τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Οι ναοί αυτοί βρίσκονται σήμερα σε ένα αλλοιωμένο περιβάλλοντα χώρο, μετά από επεμβάσεις, που δεν λαμβάνουν υπόψη ότι ο περιβάλλον χώρος αποτελεί βασικό συστατικό της ιστορίας και της εικόνας του μνημείου.

Μνημεία οθωμανικά, όπως το Μεντρεσέ τζαμί, το Ορτά τζαμί και ο Δίδυμος Λουτρώνας, για τα

οποία ισχύουν οι ίδιες παρατηρήσεις ως προς τον περιβάλλοντα χώρο που ήδη περιγράψαμε. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Βέροιας είχε μια εικόνα διαφορετική από τη σημερινή. Σπίτια χαμηλά, κλειστά οικοδομικά τετράγωνα, που συχνά στις χριστιανικές συνοικίες φιλοξενούσαν στο εσωτερικό τους εκκλησιές, δρόμοι δαιδαλώδεις, με πολλά αδιέξοδα, ψηλοί μαντρότοιχοι και κλειστές αυλές ήταν μερικά από τα κύρια χαρακτηριστικά της. Στον ορίζοντα της πόλης ξεχώριζαν μόνο τα δημόσια κτίρια, ενώ στα στενοσόκακα πρόβαλαν επιβλητικά τα αρχοντικά της. Εξαίρεση αποτελούσε η Εβραϊκή συνοικία, με τα πολυώροφα κτίρια και την διαφοροποιημένη αρχιτεκτονική, όπου τα δυτικά με τα ανατολικά στοιχεία συνυπήρχαν αρμονικά. Σήμερα η εικόνα της είναι αλλοιωμένη. Πολλά τμήματά της είναι εντελώς κατεστραμμένα, το κλειστό οικοδομικό τετράγωνο, σχεδόν ανύπαρκτο. Παρόλα αυτά, διασώζονται πολλές νησίδες που διατηρούν μια ενότητα, με σημαντικότερες της Κυριώτισσας και της Εβραϊ-

κής συνοικίας, αλλά και της Παναγίας Δεξιάς, καθώς και δρόμοι με ενιαίο χαρακτήρα, όπως η οδός Κοντογεωργάκη, η οδός Σοφού, η οδός Μεραρχίας, κλπ. Πέραν αυτών των θυλάκων, διασώζονται ακόμα διάσπαρτα στον αστικό ιστό πολλά παραδοσιακά κτίσματα, με ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά.

Στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της πόλης εντάσσονται επίσης βιομηχανικές εγκαταστάσεις των αρχών του αιώνα, εγκαταλειμμένες σήμερα, οι οποίες αποτελούν ένα αξιόλογο κτιριακό απόθεμα και μαρτυρία της οικονομικής δραστηριότητάς πόλης, στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα. Τέλος, σημαντική θέση κατέχει το ιστορικό - εμπορικό κέντρο της πόλης, εξαιρετικά αλλοιωμένο όμως από τις αμφίβολης πιστότητας, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους επεμβάσεις στα κτίρια των καταστημάτων για την ανακαίνισή τους.

Τα παραπάνω, έστω και αλλοιωμένα, με τις κατάλληλες επεμβάσεις και την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής στρατηγικής υλοποίησης, μπορούν να αναδει-

χθούν και να αποτελέσουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την πόλη.

Η Βέροια όμως διαθέτει και άλλα πλεονεκτήματα. Το υδάτινο στοιχείο, το οποίο ήταν έντονο στην πόλη, λειτούργησε βιοτεχνίες, δρόσισε σπίτια και αυλές, τροφοδότησε την πλούσια βλάστησή της - είναι γνωστοί οι σπυρώνες της Βέροιας, τα αιωνόβια πλατάνια και οι κήποι - ξεδίψασε τους περαστικούς με τις περιώνυμες βρύσες της. Σήμερα και αυτό, περιορισμένο, και μπορεί να γίνει αντιληπτό μόνο:

-Στην κοίτη του Τριποτάμου, μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλους και ιστορικής μνήμης, αν και αρκετά υποβαθμισμένη και απομονωμένη από την καθημερινή ζωή της πόλης.

-Στην περιοχή Παπάκια, που με μια κατάλληλη διαμόρφωση το νερό έχει διευθετηθεί και είναι προσιτό στον επισκέπτη.

Καταπράσινο και ποικίλο περιαστικό περιβάλλον με χαρακτηριστικές εξοχές (Δοβρά, Σαραντόβρυσες, Αλιάκμονας, Λιανοβρόχι), 3 χιονοδρομικά κέντρα, μοναστήρια και σημαντικές αρχαιότητες (Βεργίνα, Νικομήδεια, Λευκάδια, κλπ)

Βρίσκεται σε έναν από τους δύο βασικούς άξονες που συνδέουν την Κεντρική με τη Δυτική Μακεδονία.

Διαθέτει ακόμα Αρχαιολογικό, Βυζαντινό Μουσείο, Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα και Νεώτερης Ιστορίας, Χώρο Τεχνών, ενώ προβλέπεται η λειτουργία και Λαογραφικού Μουσείου.

Συνοψίζοντας, η Βέροια διατηρεί πολλά στοιχεία από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της, τα οποία σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μνημεία της πόλης, με τα οποία αποτελεί αναπόσπαστο και διαχρονικό σύνολο, το φυσικό περιβάλλον και τη θέση της, θα μπορούσαν, υπό προϋποθέσεις, να αναδειχθούν και να αποτελέσουν σημαντικό πόλο έλξης εναλλακτικού και ποιοτικού τουρισμού.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ...

Ο νομός Ημαθίας ήταν ένας χώρος προνομιακός, στον οποίο από 10ετίες το ελληνικό κράτος επένδυε σε εκτεταμένα εγχειρίσματα, υδραυλικά και αρδευτικά έργα με αποτέλεσμα να γνωρίσει μακρά ευημερία. Τα τελευταία χρόνια η οικονομική κρίση είναι εμφανής, ενώ αναζητούνται λύσεις για το αδιέξοδο από την κρίση. Μήπως όμως η πόλη διαθέτει ένα θησαυρό, τον οποίο κινδυνεύει να χάσει από την αδυναμία της να τον διακρίνει και να τον αναγνωρίσει; Μήπως θα πρέπει να γίνει αποτίμηση της οικονομικής μεγέθυνσης που γνώρισε, η οποία πιθανόν απέβη σε βάρος της κοινωνικής ευημερίας των κατοίκων της και του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντός της;⁽¹⁾ Είναι γνωστός ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη ως αντιστάθμισμα για την προστασία των αποθεμάτων του πλανήτη. Φιλοσοφία, που

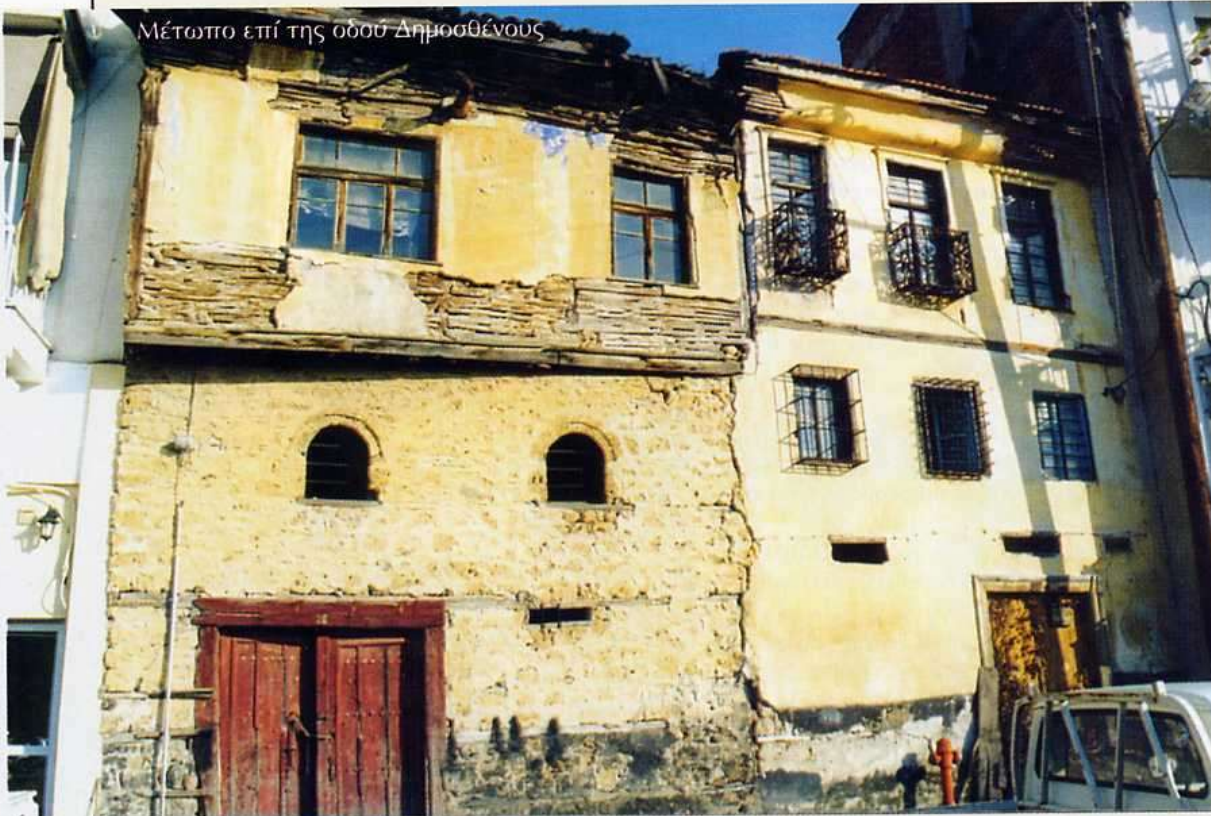
Δρομάκια στην
Κυριώτισσα

φαίνεται να επικρατεί στους κύκλους των επιστημόνων, η οποία όμως, φαίνεται ότι δεν έχει γίνει βίωμα στο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, αν κρίνουμε από τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά, η οποία δεν δείχνει να έχει επηρεαστεί.

Η βιώσιμη ανάπτυξη αφορά βέβαια και το αστικό περιβάλλον. "Η Αρχή του Βιώσιμου Αστικού Περιβάλλοντος εξαγγέλλεται ήδη στη Διακήρυξη της Στοκχόλμης (1972) με την Αρχή 15, η οποία αναφέρει: "Ο σχεδιασμός πρέπει να εφαρμόζεται σε ανθρώπινους οικισμούς και αστικά κέντρα με επιδίωξη ν' αποφεύγονται δυσμενείς επιδράσεις στο περιβάλλον και να επιτυγχάνονται τα καλύτερα δυνατά κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη για όλους". Στα πλαίσια του ίδιου προβληματισμού, η "Σύμβαση της Γρανάδα, το 1986, για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης αναφέρεται στην ολοκληρωμένη προστασία μνημείων, αρχιτεκτονικών συνόλων και ιστορικών τόπων, η οποία θα πρέπει να αποτελεί στόχο του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού."⁽²⁾ Έχει γίνει δηλαδή ευρέως αντιληπτό ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν αποτελεί πλέον ένα ανεξάρτητο

Μέτωπο επί της οδού Δημοσθένους

τομέα που εντάσσεται στην οικονομική επιστήμη, αλλά αποτελεί μέρος ενός σύνθετου τομέα, της βιώσιμης ανάπτυξης. Η βιώσιμη ανάπτυξη για να επιτευχθεί θα πρέπει να έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα, στηριζόμενη στην παιδεία και ισορροπία ανάμεσα στην ποιότητα ζωής, στην ποιότητα των οικισμών και των οικοσυστημάτων.

Εξειδικεύοντας περισσότερο το θέμα γύρω από την επαναχρησιμοποίηση του δομημένου χώρου, ο προβληματισμός και οι εμπειρίες από την αστική ανάκτηση στον ευρωπαϊκό χώρο "κατέληξαν σε παράλληλα συμπεράσματα: η εγκατάλειψη του παραδοσιακού κέντρου και η αστικοποίηση προς ελεύθερες περιοχές, εκτός δομημένου ιστού, προκαλούν αύξηση συνολικού κόστους αστικής ανάπτυξης - διοικητικού κόστους, κατοικίας, αστικής διαχείρισης, ποιότητας ζωής, σπατάλη και μη ορθολογική χρήση χώρου", μέσα στην οποία περιλαμβάνεται και η σπατάλη του ευρύτερου περιβάλλοντος. Προβάλλει λοιπόν συμφέρουσα η επαναχρησιμοποίηση του κτιρια-

κού αποθέματος, μέσα στο οποίο εντάσσεται και η επαναχρησιμοποίηση των ιστορικών θυλάκων. Είναι ευρεία η αντίληψη ότι το κόστος επισκευής παραδοσιακών κτιρίων είναι ιδιαίτερα ψηλό έως απαγορευτικό πολλές φορές. Είναι επίσης ευρεία η αντίληψη ότι τα παραδοσιακά κτίσματα, λόγω των φθηνών υλικών κατασκευής τους, δεν είναι επισκευάσιμα. Πρόκειται όμως για πλάνη. Η αντίληψη αυτή προκύπτει από την έλλειψη τεχνογνωσίας, είτε σε επίπεδο μελετητών είτε σε επίπεδο συνεργείων, γνώση που, εφόσον υπάρχει ενδιαφέρον και από πλευράς Πολιτείας και από πλευράς ιδιωτών, μπορεί να αποκτηθεί. Αντίθετα, μελέτες έχουν δείξει ότι το κόστος κτιριακής αποκατάστασης δεν υπερβαίνει το μέσο κόστος μιας νέας κατασκευής. Ακόμα, στο Διεθνές Συνέδριο που έγινε στην Βολογνα το 1983 για τη "Διάσωση των ιστορικών πόλεων στην Ευρώπη", στο οποίο θίχθηκαν και ζητήματα απασχόλησης, διαπιστώθηκε ότι "οι δραστηριότητες της αποκατάστασης δημιουργούν επιπλέον δυόμισι θέσεις

εργασίας, σε σχέση με τον τομέα των νέων κατασκευών". Τονίσθηκε ακόμα ότι "η ανανέωση της πόλης δημιουργεί άμεσα νέες θέσεις εργασίας στην οικονομία από την ανάπτυξη του τουρισμού, με τη βελτίωση της γενικής εικόνας της."³⁾ Στα παραπάνω δεν θα πρέπει να παραγνωρίσουμε το γεγονός ότι μέσα από την ανάκτηση των ιστορικών περιοχών επιτυγχάνεται βελτίωση του περιβάλλοντος και κατά συνέπεια βελτίωση της ποιότητας ζωής, της παιδείας, της αισθητικής και της ιστορικής μνήμης, απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της συλλογικότητας. Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει επίσης ότι η οικονομική και κοινωνική ευημερία του ατόμου προϋποθέτει την οικονομική και κοινωνική ευημερία του συνόλου. Μια διαδικασία που απαιτεί πρόγραμμα, στρατηγική υλοποίησης, αξιοπιστία και ωριμότητα και από πλευράς Πολιτείας από πλευράς πολιτών, στοχοπροσήλωση και πολύ μόχθο και χρόνο.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Επομένως, η αποκατάσταση και

ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Βέροιας, μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξή της, καθώς, με τους κατάλληλους χειρισμούς, μπορεί να αποβεί καθοριστική για την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ποιοτικού τουρισμού. Βασική προϋπόθεση αποτελούν η εκπόνηση σειράς μελετών και έργων, με προκαθορισμένες και αυστηρές προδιαγραφές και με στόχους:

Την αισθητική και λειτουργική αποκατάσταση της συνοχής του αστικού ιστού, ώστε οι διατηρητέες περιοχές και τα παραδοσιακά σύνολα να μην αποτελούν απομονωμένες νησίδες. Αυτό μπορεί να γίνει με τη διάχυση χρήσεων προς αυτά και με μακροπρόθεσμο στόχο την ποιοτική αναβάθμιση των νέων οικοδομών του κέντρου της πόλης. Οι χρήσεις, εκτός από την κατοικία, στην οποία θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση, μπορούν να είναι εμπορικές, παροχής υπηρεσιών και περιορισμένα αναψυχής με αυστηρούς όρους λειτουργίας.

Την επίλυση του κυκλοφοριακού προβλήματος της πόλης. Οι πεζοδρομήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν και να ενθαρρύνουν βασικές διαδρομές - περιηγήσεις μέσα από παραδοσιακούς θύλακες και μνημεία. Κρίνεται απαραίτητη η διασφάλιση των πεζοδρόμων από την κυκλοφορία και στάθμευση αυτοκινήτων, ενώ θα πρέπει να διερευνηθεί η αποκατάσταση των αξόνων κυκλοφορίας πεζών στην οδό Μητροπόλεως και στην Κεντρική, στους οποίους διακόπτονται.

Τον καθορισμό περιοχών υψηλής προστασίας. Οι επεμβάσεις στα διατηρητέα κτίρια στις περιοχές αυτές θα πρέπει να ακολουθούν αυστηρά τους κανόνες αποκατάστασης ιστορικών κτιρίων. Οι ανακατασκευές δεν αποτελούν αντικείμενο της προστασίας και μοιραία θα οδηγήσουν στη σταδιακή αντικατάσταση της αυθεντι-

κής ύλης με ομοιώματα, αμφίβολης αισθητικής και χωρίς ιστορική αξία.

Καθορισμός ενδιάμεσων περιοχών, ανάμεσα στις διατηρητέες και στις αδιάφορες από πλευράς προστασίας, όπου θα πρέπει να επαναμελετηθούν ειδικοί όροι δόμησης.

Οριοθέτηση του ιστορικού κέντρου και αναβάθμιση των παρυφών του, με την προστασία και ανάδειξη των τειχών, του Τριποτάμου, της βόρειας εισόδου (περιοχή Μουαρίφ), της νότιας εισόδου (περιοχή Λαδομύλων) και της δυτικής (πλατεία Ωρολογίου)

Αναβάθμιση του δημόσιου χώρου. Στάσεις, καθιστικά, πράσινο, κράσπεδα, πεζοδρόμια, κάδοι απορριμμάτων.

Καθορισμός ιστορικών διαδρομών με την απαραίτητη σήμανση με καλαίσθητες πινακίδες, στάσεις σε χαρακτηριστικά σημεία, όπου ιδιαίτερη φροντίδα θα πρέπει να δοθεί όχι μόνο στην αποκατάσταση των μνημείων, αλλά και στα γειτνιάζοντα κτίρια και ενδιαφέροντα τοπία, το οποίο όλα μαζί μπορούν να δημιουργήσουν ενδιαφέροντα σύνολα. Για παράδειγμα η Παλαιά Μητρόπολη με τα γύρω κτίρια, τον ιστορικό πλάτανο, τη θέση

της βρύσης Ζεριφέ-χανούμ και την είσοδο στην οδό Γ. Γουδή. Με τις διαδρομές αυτές θα πρέπει ακόμα να επιδιωχθεί η αποκατάσταση της συνέχειας των παραδοσιακών θυλάκων μεταξύ τους, δηλαδή της διατηρητέας περιοχής της Κυριώτισσας με την οδό Κοντογεωργάκη, τη διατηρητέα περιοχή της Μπαρμπούτας, τον Τριπόταμο, την περιοχή της Παναγίας Δεξιάς και τις οδούς Μεραρχίας - Δημοσθένους - Ακαταμαχήτου, με συνδυαστικό ενδιαμέσο στοιχείο την περιοχή της αγοράς.

Για να προχωρήσουμε στην ανάδειξη της παραδοσιακής της αρχιτεκτονικής, η οποία θα δώσει και την ατμόσφαιρα στην πόλη απαιτείται:

Συναίνεση των πολιτών, που προϋποθέτει αξιοπιστία από την πλευρά της Πολιτείας, ενημέρωση, οικονομικά κίνητρα και συμμετοχικές διαδικασίες.

Αξιόπιστες μελέτες, ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα και στρατηγική υλοποίησης.

Εξειδίκευση των εμπλεκόμενων στην οικοδομική δραστηριότητα, από τους μηχανικούς μέχρι τους οικοδόμους.

Διατήρηση της ποιότητας στο περιβάλλον, στην παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών, ευρύ-

Παλαιά Μητρόπολη

Οδός Σοφού

τερη δημοσιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης και πολιτιστικά δρώμενα, με τη συμμετοχή των κατοίκων, των σχολείων και των εθελοντικών οργανώσεων. Μήπως και οι μεγαλοιδιοκτήτες της πόλης θα πρέπει να δώσουν το παρόν;

Ως γνωστόν στη Βέροια εγκρίθηκε και προωθείται ένα "Ολοκληρωμένο Επιχειρησιακό Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης σε Ζώνη Μικρής Κλίμακας του Δήμου Βέροιας" και "Μελέτη Αναβάθμισης Πλατείας Ωρολογίου". Το σχέδιο παρέμβασης αφορά το τμήμα της πόλης που ορίζεται από τις οδούς Μ. Αλεξάνδρου - Θερμοπυλών - Ακροπόλεως - Δήμητρας - Βερόης - Καραϊσκάκη - Θωμαΐδου - Πιερίων - Λ. Ανοίξεως - Μ. Αλεξάνδρου. Αν και από την περιοχή αυτή απουσιάζει ένα σημαντικό τμήμα του ιστορικού κέντρου, δίνεται μια μεγάλη ευκαιρία στην πόλη να κάνει σημαντικά βήματα προς τον τομέα που περιγράψαμε, εφόσον εξασφαλίσει τις κατάλληλες μελέτες και ακολουθήσει σωστή στρατηγική. Αξίζει να αναφέρουμε ότι στο Σχέδιο αυτό προβλέπεται και η ενθάρρυνση και επιδότηση ιδιωτικών επενδύσεων για εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης διατηρητέων κτισμάτων.

Πέρα από το Σχέδιο αυτό, κίνητρα οικονομικής και διοικητικής φύσεως προβλέπονται και από μια σειρά άλλες διατάξεις. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

Χαμηλότοκα και μακροπρόθεσμα δάνεια για επισκευή - αποκατάσταση διατηρητέων και παραδο-

σιακών κτιρίων που προορίζονται για κατοικία ή επαγγελματική εκμετάλλευση μέχρι του ποσού των 20.000.000δρχ. (Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών ΥΠΠΟ και ΥΠΕΧΩΔΕ 1656/10-10-95 και Πράξη Διοικητικού Τραπέζης Ελλάδος 515/17-8-85 Μεταφορά εναπομείναντος συντελεστή δόμησης (Ν. 880/1979)

Φορολογικές ελαφρύνσεις για μεταβίβαση, κληρονομιά ή δωρεά (έκπτωση 30% του αναλογούντος φόρου) διατηρητέων κτιρίων.

Χρηματοδότηση μέσω ΥΠΕΘΟ μελετών επισκευής-αποκατάστασης διατηρητέων κτιρίων.

Χρηματοδότηση μέσω ΕΠΤΑ εργασιών επισκευής-αποκατάστασης διατηρητέων κτιρίων (Ν. 2508/1997)

Χρηματοδότηση μέσω ΕΠΤΑ και ΜΟΠ εργασιών επισκευής αποκατάστασης διατηρητέων κτιρίων και διαμόρφωσης ελεύθερων χώρων σε υποβαθμισμένες περιοχές.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

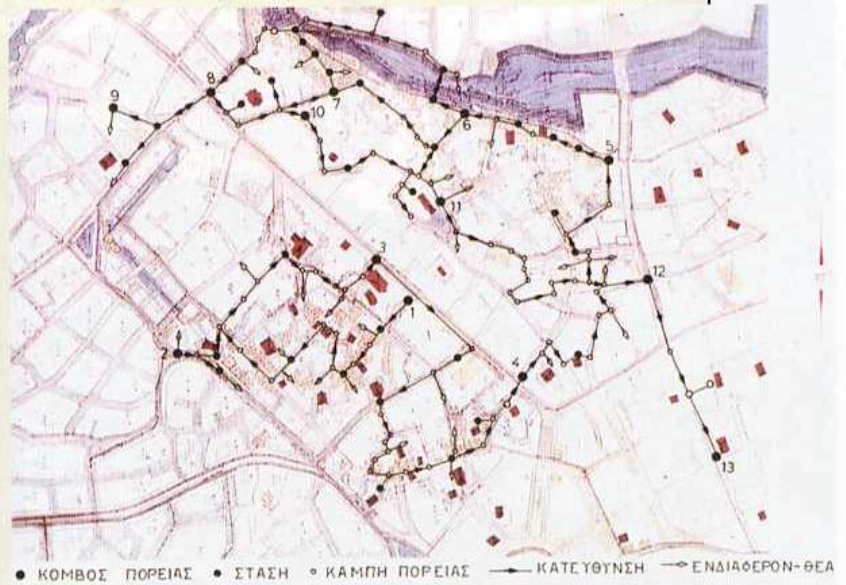
Ενδεχομένως η υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος να φαίνεται μακροπρόθεσμη έως μη πραγματοποιησίμη. Κατά την γνώμη μας είναι ζήτημα πολιτικής βούλησης των Τοπικών Αρχών και κοινωνικής συναίνεσης. Εάν εξασφαλισθούν αυτά τα δύο, ο σωστός προγραμματισμός και η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων θα δώσουν εντυπωσιακά αποτελέσματα και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Είναι ευνόητο ότι παρεμβάσεις για την ανάδειξη των παραδοσιακών θυλάκων της πόλης θα πρέπει να εξασφαλίσουν τη συνέχεια σε μια ιστορική περιήγηση στην πόλη. Στη λογική αυτή προτείνονται τρεις ιστορικές διαδρομές, οι οποίες στην ουσία αποτελούν υποσύνολα μιας διαδρομής, η οποία θα δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να ανακαλύψει εικόνες από τη Βέροια και της ιστορίας της, που θα τον εντυπωσιάσουν και θα τον κάνουν να την αγαπήσει και να τη διαφημίσει.

Πρώτη Διαδρομή: Με αφετηρία τη συμβολή της οδού Ιεραρχών με την οδό Μητροπόλεως (κεντρικό σημείο του Ιστορικού Κέντρου), η περιήγηση στην παραδοσιακή Βέροια ξεκινά από το αρχοντικό Σαράφογλου. Ένα σημαντικό αρχοντικό, εν μέρει επισκευασμένο, που προοριζόταν να μετατραπεί σε Λαογραφικό Μουσείο της πόλης, κατόπιν σχετικής δωρεάς, ένα μουσείο που λείπει από τη Βέροια. Ερωτήματα προκαλούν η μεγάλη καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των εργασιών και τη λειτουργία του, καθώς και πρόσφατη απόφαση αλλαγής χρήσης. Κρίνουμε ότι το θέμα θα πρέπει να επαναμελετηθεί, καθώς η πόλη με τόσο πλούσια παράδοση επιβάλλεται να αναδείξει τον πολιτισμό της μέσα από ένα λαογραφικό μουσείο. Η περιπλάνηση στα στενά δρομάκια, από την πάροδο Ιεραρχών μέχρι την

Χάρτης της Βέροιας με τις προτεινόμενες διαδρομές

Π. Ιωακείμ, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς η περιοχή διασώζει τον παλαιό πολεοδομικό ιστό και περικλειστά τετράγωνα (οικοδομικές νησίδες). Επεμβάσεις όπως αλλαγή της επίστρωσης των καλντεριμιών, περιορισμό του αριθμού και αυστηρούς όρους λειτουργίας των νυχτερινών κέντρων και ιδιαίτερη προσοχή στην αποκατάσταση των παραδοσιακών κτιρίων, ορισμένα από τα οποία προσφέρονται για τη λειτουργία ξενώνων υψηλών προδιαγραφών, αποτελούν προϋπόθεση για την καλή εικόνα της περιοχής. Ιδιαίτερη στάση στη διαδρομή αποτελεί ο Άγιος Βλάσιος, και η πορεία κατευθύνεται προς το διευρυμένο δημόσιο χώρο που ορίζεται από το εντυπωσιακό Ιερό του Αγίου Σάββα Κυριώτισσας και μέτωπα χαμηλών νεόδμητων κτιρίων, παραδοσιακών σπιτιών και πολυκατοικιών. Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση και του δημόσιου και του δομημένου χώρου στην περιοχή αυτή είναι απαραίτητες. Εισερχόμενος στην οδό Ρ. Φεραίου, ο επισκέπτης συναντά τη ΒΔ πλευρά των κατοικιών που κτίστηκαν πάνω στο τείχος της πόλης με τις αυλές τους περιτριγυρισμένες από ψηλούς μαντρότοιχους. Η πυρκαγιά που κατέκαυσε πολλά σπίτια γύρω από το ναό της Κυριώτισσας "άφησε" ακάλυπτο ένα ζωτικό χώρο στη γωνία Ρ. Φεραίου και Μυτιλέκα. Ο χώρος αυτός αν γίνει δημόσιος θα αναδείξει το ναό του Αγίου Σάββα και θα προσφέρει ένα μικρό πνεύμονα στην περιοχή. Στη στροφή προς την Οψικιανή πύλη του τείχους, προς το Βυζαντινό Μουσείο, ο επισκέπτης αντικρίζει τα λείψανα του τείχους και πάνω σε πύργο το Μπογιαλί τζαμί, κατοικία σήμερα. Μπροστά του συναντά την οδό Θωμαΐδου, δρόμο παράλληλο με το τείχος, από όπου περνούσε παραπόταμος του Τριποτάμου, εξαιρετικά αλλοιωμένη σήμερα. Ο Μπαμπάτεκας έχει γίνει πολυκατοικία, ο μύλος Κουικόγλου είναι ερείπιο και οι λαδόμυλοι πιο κάτω, εγκαταλειμμένοι, γηράσκουν και μένουν αναξιοποίητοι, ενώ το ζωογόνο νερό που τους κινούσε, "υπογειοποιήθηκε". Οραματιζόμαστε μια άλλη οδό Θωμαΐδου, με τα τείχη αποκατεστημένα, το νερό να ξανακυλά, τους Μύλους σε επανάχρηση, το συγκρότημα του Βυζαντινού Μουσείου ολοκληρωμένο, και τα γειτονικά παραδοσιακά κτίρια επισκευασμένα να το περιβάλλουν.

Επιστρέφοντας προς το κέντρο της πόλης δια της οδού Κυριώτισσας, νέα σημαντική στάση αποτελεί ο δίδυμος λουτρώντας. Μια άλλη τοπική παρέμβαση εδώ μπορεί να αναδείξει τον πε-

ριβάλλοντα χώρο του μνημείου και να αποδώσει την αρχική χρήση στα κτίρια, κατά το παράδειγμα της Ρόδου. Μία παράκαμψη της πορείας προς την οδό Κοντογεωργάκη (μέσω Μητροπόλεως και Πλατείας Δημαρχείου) θα δώσει άλλες εικόνες της παραδοσιακής Βέροιας. Στην παρακείμενη οδό Έλλης απαιτείται έλεγχος των χρήσεων, διορθωτικές παρεμβάσεις στις όψεις των νεωτέρων κτισμάτων, και αποκατάσταση του οδοστρώματος στην αρχική του μορφή. Σημαντικό ζήτημα προς διερεύνηση αποτελεί ο τρόπος αντιμετώπισης των αύλειων χώρων των εκκλησιών, που αποτελούσαν κλειστά σύνολα παλαιότερα (Άγιος Δημήτριος, Ευαγγελίστρια, Γοργοεπήκοος) και έχουν αλλοιωθεί, ένα πρόβλημα που ισχύει γενικότερα για όλη την παλιά πόλη. Η πορεία ολοκληρώνεται με δύο ακόμα στάσεις, ιδιαίτερα σημαντικές, στο κλειστό οικοδομικό τετράγωνο του Αγίου Κηρύκου και Ιουλίττης και στην εκκλησία του Χριστού.

Η εκκλησία του Χριστού στο τέλος της διαδρομής στην περιοχή της Κυριώτισσας

χοντικών Μπέκα (Ινστιτούτο Βαλκανικής Αρχιτεκτονικής), Τσαρτσάνη (Όλγανος), Αναστασίου (Ιστορικό Αρχείο). Η αποκατάσταση και των υπολοίπων κτιρίων στο εσωτερικό του τριγώνου (οδός Ολγάνου) και των κτιρίων επί της οδού Μεραρχίας, με τη συνέχιση και ολοκλήρωση του προγράμματος του ΥΠΕΧΩΔΕ - Δ. Βέροιας και των επιδοτήσεων, είναι επιβεβλημένη. Επιβεβλημένη είναι ακόμα και η αποκατάσταση και ανάδειξη της κοίτης του Τριποτάμου με τις όχθες της.

Μετά την εμπειρία της γνωριμίας με την Μπαρμπούτα, ο

Δεύτερη Διαδρομή. Η διαδρομή αυτή, η οποία ουσιαστικά αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης, έχει σημείο εκκίνησης τον πεζόδρομο της οδού Ιπποκράτους, έναντι της εκκλησίας του Χριστού και εισάγει τον επισκέπτη στα στενά δρομάκια της παλιάς αγοράς, η οποία διασώζει τον πολεοδομικό ιστό της και λίγα κτίρια, καθώς καταστράφηκε από την πυρκαγιά του 1864. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η περιπλάνηση στα παραδοσιακά μαγαζάκια της οδού Φιλίππου, (μπακιρτζήδικα, λαμαρινάδικα, κ.λ.π.). Εδώ μελλοντικά θα πρέπει να επανεξετασθούν οι πλακοστρώσεις, ο φωτισμός, καθώς και όλες οι διαμορφώσεις των πεζόδρομων της περιοχής. Προχωρώντας από τις οδούς Ακαταμαχίτου και Δημοσθένους - περιοχή Π. Δεξιάς, που σώζουν ενδιαφέροντα κτίρια και εκκλησίες ο επισκέπτης φθάνει στον κόμβο της οδού Σοφού με τη γέφυρα Καραχμέτ. Η οδός Σοφού είναι ένας από τους καλύτερα διατηρημένους δρόμους της Βέροιας. Συνδέει την αγορά στο ύψος της Παλαιάς Μητρόπολης με την Εβραϊκή συνοικία. Επείγουν όμως ορισμένα μέτρα προστασίας, καθώς έχει ήδη σχεδόν χάσει δύο εξαιρετικά δείγματα: το σπίτι του Αλβανού Μπέη από πυρκαγιά και το Αρχοντικό Γούναρη από κατάρρευση.

Το τοπίο Καραχμέτ - οδού Θράκης - οδού Εβραίων Μαρτύρων - μετώπου Εβραϊκών σπιτιών, χρειάζεται ιδιαίτερη αντιμετώπιση. Στην κατεύθυνση αυτή κινήθηκαν ήδη ο ΣΑΝΗ και το ΥΜΑΘ, το οποίο χαρακτήρισε την περιοχή ως ζώνη υψηλής προστασίας. Στην περιοχή αυτή μπορεί κανείς να επισκεφθεί την καθαυτό εβραϊκή γειτονιά ("τρίγωνο"), είτε δια των οδών Σοφού - Μεραρχίας και να καταλήξει στην Ανατολική πόρτα - είσοδο, είτε δια της γέφυρας της Μπαρμπούτας φθάνοντας στο τέλος της πορείας από την οδό Εβραίων Μαρτύρων, μέσα από το ενδιαφέρον σύμπλεγμα των αρ-

επισκέπτης μπορεί να ανηφορίσει το μονοπάτι της Βασίλισσας Βεργίνας και να φθάσει στην Πλατεία Ωρολογίου, με το Δικαστικό Μέγαρο, το Βυζαντινό Πύργο, το Ορτά τζαμί, τον Ιστορικό Πλάτανο, μεγάλη τοπόσημα της Βέροιας ή και να προχωρήσει προς ένα άλλο σημαντικό σύνολο με το Βήμα του Αποστόλου Παύλου, το Μεντρεσέ τζαμί, το 3ο - 4ο Δημοτικό Σχολείο και τα μπατάνια νοτιότερα. Τέλος, από την οδό Κολοκοτρώνη μπορεί να ανακαλύψει ένα άλλο τμήμα των τειχών, συνέχεια εκείνου της 1ης διαδρομής και να κλείσει τον κύκλο της πορείας του με το Βυζαντινό Μουσείο.

Τρίτη Διαδρομή. Ξεκινά από τον κόμβο των οδών Κεντρικής και Μεραρχίας, περιδιαβαίνει το τρίγωνο γύρω από το Ορτά τζαμί, κατηφορίζει την Κεντρική και φθάνει στην Παλαιά Μητρόπολη και τον ευρύτερο χώρο της. Στη συνέχεια, δια μέσου των στενών της Αγοράς διασχίζει την οδό Μ. Αλεξάνδρου, με κατάληξη τον αρχαιολογικό χώρο του Αγίου Παταπίου, όπου συνυπάρχουν ελληνιστικά, ρωμαϊκά και παλαιοχριστιανικά ευρήματα.

⁽¹⁾Ζολώτα, Ξ. Οικονομική Μεγέθυνση και Φθίνουσα Κοινωνική Ευημερία, Τράπεζα της Ελλάδος, Αρχείο Μελετών και Ομιλιών 47, Αθήνα, 1982.

⁽²⁾Δεκλερή, Μ. Ο Δωδεκάδελτος του Περιβάλλοντος. Εγκόλπιο Βιωσίμου Αναπτύξεως, Εκδ. Αντ. Σάκουλα, Αθήνα 1996.

⁽³⁾Τσέτση, Στ. Ο Ευρωπαϊκός Χώρος στο Πέρασμα στον 21ο Αιώνα, Παγκοσμιοποίηση, το Μέλλον των Ευρωπαϊκών Αστικών Συστημάτων και η ανάδυση της Γεωχωροταξίας, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2001.